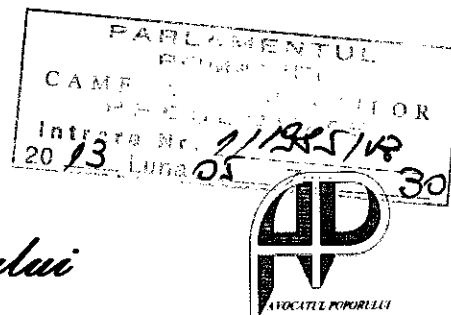

56
Stefan Zgonea
ROMÂNIA
Avocatul Poporului

Str. Eugeniu Carada nr. 3, Sector 3, București

Telefon +40-21-312.71.01 Fax: +40-21-312.49.21 Internet: <http://www.avpoporului.ro> E-mail: avp@avp.ro

Ombudsman

Parlamentul României
Camera Deputaților

B.P. Nr. 734 din 01.06.2013

AVOCATUL POPORULUI

REGISTRATURĂ GENERALĂ

IEȘIRE Nr. 4635 / 2.9.MAI 2013

Stimate domnule președinte,

Stefan Zgonea

În îndeplinirea atribuțiilor constituționale și în temeiul art. 26 alin. (2) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Avocatul Poporului a întocmit un *Raport special privind protecția persoanelor cu handicap*, în care sunt evidențiate problemele cu care se confruntă această categorie de persoane.

În Raport sunt formulate și propuneri privind înlăturarea deficiențelor semnalate.

Supunem atenției dumneavoastră acest raport, cu rugămintea de a aprecia asupra măsurilor necesare înlăturării neregulilor constatate.

Avocatul Poporului

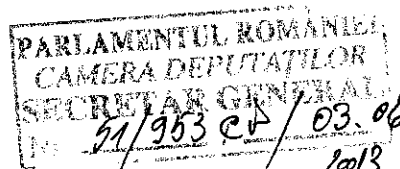
Prof. univ. dr. *Anastasiu Grigore*

Domnului Valeriu Ștefan Zgonea,

Președintele Camerei Deputaților

București, 29 mai 2013

ROMÂNIA
AVOCATUL POPORULUI

RAPORT SPECIAL
privind protecția persoanelor cu handicap

București, mai 2013

RAPORT SPECIAL

privind protecția persoanelor cu handicap

I. Scopul raportului special

În vederea garantării la nivel constituțional a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, Constituția României a creat, în afara instituțiilor tradiționale, și instituția Avocatul Poporului, consacrată în capitolul IV, Titlul II al Constituției, privind drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale, respectiv, art. 58-60, ceea ce îi conferă acesteia trăsături juridice particulare.

În dezvoltarea textelor constituționale a fost elaborată Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Potrivit legii, Avocatul Poporului are, pe lângă obligația de a prezenta raportul anual, și pe cea de a prezenta rapoarte pe domenii de activitate, care se înscriu în practica instituției ca rapoarte speciale. În acest context se înscrie și prezentul raport.

În deplin acord cu Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu handicap din decembrie 2006, care confirmă faptul că handicapul face parte dintre temele din sfera drepturilor omului și reprezintă o chestiune de drept, precum și cu prevederile Cartei sociale europene revizuite, adoptată la Strasbourg la 3 mai 1996, ratificată prin Legea nr. 74/1999, instituția Avocatul Poporului a manifestat, în mod constant, interes și preocupare pentru problemele cu care se confruntă această categorie socială, uneori dezavantajată și marginalizată prin gradul mai scăzut de independență, accesul mai redus la piața muncii, la educație și formare.

Acest raport special își propune să evidențieze problemele cu care se confruntă persoanele cu handicap din cauza unor prevederi legale neclare sau lacunare și a disfuncționalităților din administrația publică, și, în egală măsură, prin recomandările formulate, să contribuie la crearea unui cadru legislativ și administrativ menit să

asigure, în mod real și în orice situație, promovarea, garantarea și respectarea drepturilor persoanei cu handicap.

II. Fundamentarea constituțională și legală a drepturilor persoanelor cu handicap

Potrivit art. 50 din Constituția României, persoanele cu handicap beneficiază de protecție specială, statul fiind obligat să asigure realizarea unei politici naționale de natură să asigure egalitatea de șanse a acestei categorii sociale, cu celelalte persoane. Redefinind politica națională în acest domeniu, fondată pe principiul egalității de șanse, art. 50 din Legea fundamentală permite participarea efectivă a persoanelor cu handicap la viața comunității, statul fiind obligat să promoveze o legislație corespunzătoare în acest scop și să dispună măsuri concrete de implementare a acesteia.

În aplicarea Legii fundamentale a fost adoptată **Legea nr. 448/2006** privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, protejarea acestei categorii sociale cunoscând astfel o nouă dimensiune.

Principalele acte normative secundare adoptate ulterior, în aplicarea Legii nr. 448/2006, sunt:

- **Hotărârea Guvernului nr.268/2007** pentru aprobarea Normelor metodologice din 14 martie 2007 de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap;

- **Ordinul nr. 1992/762/2007** pentru aprobarea criteriilor medico-psihosociale pe baza cărora se stabilește încadrarea în grad de handicap, emis de ministrul muncii, familiei și egalității de șanse și ministrul sănătății publice;

- **Ordinul nr. 2299/2012** privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei superioare de evaluare a persoanelor adulte cu handicap, emis de ministrul muncii, familiei și protecției sociale;

- **Ordinul nr. 468/2009** privind aprobarea Instrucțiunilor pentru aplicarea art. 54 alin. (4) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap;

- **Hotărârea Guvernului nr. 430/2008** pentru aprobarea Metodologiei privind organizarea și funcționarea comisiei de evaluare a persoanelor adulte cu handicap.

- **Hotărârea Guvernului nr. 1073/2010** privind aprobarea programului de interes național în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor adulte cu handicap prin înființarea de servicii sociale alternative de tip rezidențial pentru persoanele adulte cu handicap.

Menționăm că problematica handicapului cunoaște reglementări nu numai în legislația specială care se referă exclusiv la handicap, ci și în legi care privesc alte domenii de reglementare, de exemplu, în Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, Legea locuinței nr. 114/1996, Codul fiscal, Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale.

III. CAZUISTICĂ

Instituția Avocatul Poporului a fost sesizată cu o serie de probleme care au făcut obiectul unor intervenții în soluționarea conflictelor dintre persoanele fizice și administrația publică, prin mijloacele prevăzute de Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, respectiv sesizarea unor instituții publice, efectuarea de anchete ori emiterea unor recomandări, intervenții care au condus la clarificarea ori soluționarea favorabilă a aspectelor semnalate.

În multe cazuri însă, problematica persoanelor cu handicap a făcut obiectul unor sesizări din oficiu.

În **Anexa** la raport sunt prezentate, în detaliu, câteva cazuri relevante constatate de Avocatul Poporului.

Succint, principalele deficiențe puse în evidență de cazuistica instituției Avocatul Poporului se referă la:

- accesul dificil al persoanelor cu handicap în centre rezidențiale adecvate nevoilor lor, deficiențe în decontarea costurilor pentru îngrijirea acestor persoane în astfel de centre, finanțarea deficitară a sistemului de asistență socială și a sistemului de asigurări de sănătate **(fișa de caz nr. 1)** ;
- nerespectarea dreptului persoanei cu handicap grav la asistent personal **(fișa de caz nr. 2)** ;
- tratarea handicapului în funcție de momentul dobândirii afecțiunii care generează handicapul (congenitală, precoce și indiferent de vârstă), ca efect al prevederilor Ordinului nr. 1992/2007 pentru aprobarea criteriilor medico-psihosociale pe baza cărora se stabilește încadrarea în grad de handicap **(fișa de caz nr. 3)** ;
- anularea deciziilor de pensie pentru limită de vârstă în cazul mai multor nevăzători cu grad de handicap accentuat, pe fondul existenței în reglementările privind pensia a unei terminologii diferite de cea utilizată în reglementările privind handicapul **(fișa de caz nr. 4)** ;
- neconcordanța Anexei privind certificatul de încadrare în grad de handicap din H.G. nr. 430/2008 pentru aprobarea Metodologiei privind organizarea și funcționarea comisiei de evaluare a persoanelor adulte cu handicap cu articolul 35 din Legea nr. 448/2006; tratarea handicapului în funcție de cauza bolii; problema revizuirii stării persoanelor cu handicap ireversibil **(fișa de caz nr. 5)**;
- nerespectarea principiului egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, statuat în Legea nr. 448/2006 **(fișa de caz nr. 6)**;
- tergiversarea aprobării normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 151/2010 privind serviciile specializate integrate de sănătate, educație și sociale adresate persoanelor cu tulburări din spectrul autist și cu tulburări de sănătate mintală asociate **(fișa de caz nr. 7)**;
- nerespectarea prevederilor art. 64 din Legea nr. 448/2006 care impun adaptarea pentru transportul persoanelor cu handicap a tuturor vehiculelor de transport în comun până la data de 31.12.2010 **(fișa de caz nr. 8)**;
- nerespectarea dreptului persoanelor cu handicap la dispozitive medicale gratuite în ambulatoriu **(fișa de caz nr. 9)**;

Din analiza și evaluarea juridică a conținutului sesizărilor primite și a sesizărilor din oficiu, în raport cu prevederile legale în vigoare, s-a conturat concluzia că **problemele cu care se confruntă persoanele cu handicap sunt generate atât de conținutul unor dispoziții legale (lacunare sau neclare), cât și de practici administrative defectuoase.**

De asemenea, s-a desprins ideea potrivit căreia unele conflicte apărute în relația persoană cu handicap – administrație publică centrală sau locală ar putea fi prevenite pe viitor prin perfecționări de ordin legislativ, precum și prin măsuri de îmbunătățire a practicii administrative.

În interesul perfecționării cadrului legislativ privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap și îmbunătățirii practicilor administrative, apreciem că este utilă identificarea acestor probleme și propunerea unor soluții de natură legislativă, dar și administrativă, referitoare la problematica handicapului, fie că în discuție sunt aspecte legate de sănătate, recuperare și educație, angajarea în muncă, accesibilitate, servicii și prestații sociale, transport, ori încadrarea în grad de handicap.

IV. DISFUNCTIONALITĂȚI ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI PERSOANELOR CU HANDICAP

Legea nr. 448/2006 prevede la art. 7 că promovarea și respectarea drepturilor persoanelor cu handicap revin, în principal, autorităților administrației publice locale unde își are domiciliul sau reședința persoana cu handicap și, în subsidiar, respectiv complementar, autorităților administrației publice centrale, societății civile și familiei sau reprezentantului legal al persoanei cu handicap.

În baza principiului egalizării șanselor, autoritățile publice competente au obligația să asigure resursele financiare necesare și să ia măsuri specifice pentru ca persoanele cu handicap să aibă acces nemijlocit și neîngrădit la servicii.

Înainte de a ne referi la disfuncționalitățile administrative constatate, considerăm că pentru o mai bună înțelegere a modului în care este organizată și funcționează această sferă de activitate, este utilă prezentarea **principalelor autorități/instituții publice** cu atribuții în domeniul protecției persoanelor cu handicap.

La nivel local, sunt organizate și funcționează :

- direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, în cadrul cărora funcționează serviciul de evaluare complexă a persoanelor cu handicap;

- comisia de evaluare a persoanelor adulte cu handicap care este organ de specialitate al consiliului județean, după caz, al consiliului local al sectorului municipiului București, cu activitate decizională în materia încadrării persoanelor adulte în grad și tip de handicap;

Încadrarea în grad și tip de handicap a copiilor cu handicap se face de comisia pentru protecția copilului.

- primăriile, consiliile județene și consiliile locale ale sectoarelor municipiului București;

La nivel central:

- Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, în cadrul căruia funcționează Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap care coordonează la nivel central activitățile de protecție specială și de promovare a drepturilor persoanelor cu handicap, elaborând politicile, strategiile și standardele în domeniul promovării drepturilor persoanelor cu handicap, asigurând urmărirea aplicării reglementărilor din domeniul propriu;

- În structura Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice funcționează Comisia Superioară de Evaluare a Persoanelor cu Handicap – Adulți, cu activitate decizională în soluționarea contestațiilor la certificatele de încadrare în grad și tip de handicap, emise de comisiile de evaluare județene sau ale sectoarelor municipiului București.

1. Principalele disfuncționalități administrative constatate

Privite generic, deficiențele practicii administrative care au reieșit din cazuistica instituției Avocatul Poporului constau în tergiversarea soluționării unor cereri ale persoanelor cu handicap sau ale familiilor lor, neadoptarea unor măsuri sau acte normative în termenul prevăzut de lege (hotărâri ale consiliilor locale, ordine), pasivitatea autorităților

față de problemele care apar în cursul implementării normelor legale, lipsa de comunicare interinstituțională atât pe orizontală, cât și pe linie ierarhică, insuficienta finanțare a sistemului de protecție a persoanelor cu handicap, nerespectarea prevederilor legale sau greșita lor aplicare în alte cazuri.

În mod specific, cazurile care au făcut obiectul unor intervenții directe a instituției Avocatul Poporului în soluționarea conflictelor dintre persoanele fizice și administrația publică, prin mijlocele prevăzute de Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, intervenții care au condus la clarificarea ori soluționarea favorabilă a aspectelor semnalate, au pus în evidență următoarele aspecte:

- **Nerespectarea de către entitățile publice locale (servicii publice de asistență socială, primării) a dreptului persoanei cu handicap grav la asistent personal**, ca urmare a aplicării incorecte a dispozițiilor legale (art. 35, ale art. 37 alin. 3, ale art. 40 alin.1 și ale art. 44 alin. 1 lit. a din Legea nr. 448/2006), dar și a insuficienței fondurilor destinate plății drepturilor salariale ale asistenților personali, deși, potrivit dispozițiilor art. 40 alin. (1) din Legea nr. 448/2006, **autoritățile administrației publice locale au obligația să prevadă și să garanteze în bugetul local sumele necesare din care se suportă salarizarea, precum și celelalte drepturi cuvenite asistentului personal.**

Menționăm că problema salariilor asistenților personali durează de mai mult timp, iar Avocatul Poporului, încă din anul 2010, a întocmit un raport special privind plata drepturilor salariale ale asistenților personali, prevăzute de Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, în care a evidențiat printre alte aspecte, problema finanțării salariilor asistenților personali.

- **Finanțarea deficitară a sistemului de asistență socială și medicală a persoanelor cu handicap;**

Potrivit art. 94 din Legea nr. 448/2006, protecția persoanelor cu handicap se finanțează din următoarele surse:

- a) bugetul local al comunelor, orașelor și municipiilor;
- b) bugetele locale ale județelor, respectiv ale sectoarelor municipiului București;
- c) bugetul de stat;

- d) contribuții lunare de întreținere a persoanelor cu handicap care beneficiază de servicii sociale în centre;
- e) donații, sponsorizări și alte surse, în condițiile legii.

Persoanele cu handicap au dreptul la **asistență socială sub formă de servicii sociale și prestații sociale**.

Conform art. 5 pct. 19 din Legea nr. 448/2006, prin indemnizație lunară se înțelege prestația socială lunară reprezentând sume de bani acordate persoanelor cu handicap de natură să faciliteze egalizarea de șanse, asigurarea unei vieți autonome și favorizarea incluziunii lor.

Serviciile sociale reprezintă activitatea sau ansamblul de activități realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, precum și celor speciale, individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții (art. 27 din Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale). În funcție de scopul lor, aceste servicii pot fi de asistență și suport pentru asigurarea nevoilor de bază ale persoanei, servicii de îngrijire personală, de recuperare/reabilitare, de inserție/reinserție socială etc.

Autoritățile administrației publice locale au obligația de a organiza, administra și **finanța servicii sociale destinate persoanelor cu handicap**, în condițiile legii.

Obligația de a angaja și salariza asistentul personal al persoanei cu handicap grav și de a asigura și garanta plata indemnizației lunare, în cazul în care persoana cu handicap grav sau reprezentantul ei legal a optat pentru aceasta (în locul asistentului personal) revine primăriilor.

În ceea ce privește **prestațiile sociale**, același art. 94 din Legea nr. 448/2006 prevede că *“Pentru a garanta primirea de către persoanele cu handicap a sumelor reprezentând prestații sociale, acestea vor fi constituite numai din sume provenind de la bugetul de stat și vor fi gestionate de Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse prin direcțiile teritoriale de muncă și protecție socială.”*

Art. 5 alin. (6) din Legea nr. 5/2013 a bugetului de stat pe anul 2013, (ca și legile bugetului de stat pentru anii 2011 și 2012) prevede că pentru finanțarea centrelor de asistență socială a persoanelor cu handicap și a cheltuielilor reprezentând drepturile

asistenților personali ai persoanelor cu handicap grav sau indemnizațiile lunare acordate în locul asistentului personal, “[...] *autoritățile administrației publice locale alocă, pe lângă sumele defalcate din taxa pe valoarea adăugată, și sume din bugetele locale ale acestora.*”

În conformitate cu dispozițiile art. 125 din Codul fiscal, taxa pe valoarea adăugată este un impozit indirect datorat la bugetul statului. Repartizarea sumelor defalcate din taxa pe valoarea adăugată pe comune, orașe, municipii, sectoare și municipiul București, după caz, se face prin decizie a directorului direcției generale a finanțelor publice județene, respectiv a municipiului București, după consultarea consiliului județean și a primarilor (art. 5 alin. (5) din Legea nr. 5/2013).

Deși atât Legea nr. 448/2006, cât și legile bugetului de stat prevăd sursele de finanțare a protecției persoanelor cu handicap - de la bugetul de stat și bugetele locale -, **finanțarea acestui domeniu continuă să fie deficitară** în măsură semnificativă și pentru că autoritățile administrației publice locale nu urmăresc respectarea cadrului legal în vederea asigurării fondurilor necesare plăților (adică nu prevăd în bugetul propriu sumele necesare pentru aceste plăți, în completarea celor defalcate din taxa pe valoare adăugată).

- **Greșita încadrare în categoria nevăzătorilor a tuturor persoanelor cu deficiențe vizuale**, din cauza deficiențelor de comunicare între comisiile de evaluare a persoanelor cu handicap, Comisia Superioară, casele teritoriale de pensii și Casa Națională de Pensii Publice și a lipsei de corelare terminologică a prevederilor Legii nr.448/2006 cu cele ale Legii nr. 263/2010, în problema drepturilor de pensie ale persoanelor cu handicap.

Potrivit art. 59 din Legea nr. 263/2010, *“Nevăzătorii beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat ca nevăzător cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare”*. Pe de altă parte, în certificatul de încadrare în grad și tip cu handicap, emis în condițiile a Legii nr. 448/2006, în baza căruia se acordă pensia pentru nevăzători, și în Legea nr. 448/2006 însăși nu apare termenul de nevăzător.

În absența unei definiții legale a termenului de nevăzător, unele comisii de evaluare a persoanelor cu handicap au considerat că nevăzători sunt toți cei care au handicap vizual și au comunicat această opinie caselor de pensii, fără a consulta Comisia Superioară de Evaluare a Persoanelor cu Handicap Adulți. În aceste condiții, casele de pensii au emis decizii de pensii în temeiul art. 59 din Legea nr. 263/2010. Ulterior, Casa Națională de Pensii

Publice, considerînd că nu s-a aplicat legea pensiilor corect, a cerut anularea acestor decizii și obligarea pensionarilor aflați în această situație la restituirea sumelor primite cu titlu de pensie încasată necuvenit, fără a avea vreo vină.

- **Restricționarea accesului la sănătate, educație și servicii sociale a persoanelor cu tulburări din spectrul autist și cu tulburări de sănătate mintală asociate, ca urmare a tergiversării aprobării normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 151/2010.**

Situația astfel creată este cu atât mai gravă cu cât aceste norme (în baza cărora ar trebui să se desfășoare, practic, întreaga activitate de tratare și recuperare), privesc, în mod special, copiii și adolescenții cu tulburări din spectrul autist, pentru care șansele de recuperare și integrare socială depind de serviciile de depistare, diagnostic și intervenție precoce.

- **Nerespectarea de către instituțiile publice a dispozițiilor art. 64 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap.**

Potrivit acestui text de lege, pentru a facilita accesul efectiv al persoanelor cu handicap la transport și călătorie, până la 31 decembrie 2010, autoritățile administrației publice locale au obligația să ia măsuri pentru adaptarea tuturor mijloacelor de transport în comun aflate în circulație, adaptarea tuturor stațiilor mijloacelor de transport în comun conform prevederilor legale, inclusiv marcarea prin pavaj tactil a spațiilor de acces spre ușa de intrare în mijlocul de transport, montarea panourilor de afișaj corespunzătoare nevoilor persoanelor cu handicap vizual și auditiv în mijloacele de transport public și imprimarea cu caractere mari și în culori contrastante a rutelor și a indicativelor mijloacelor de transport în comun.

Pentru situația mai sus expusă, cazul din municipiul Buzău este relevant (fișa nr. 8).

- **Tergiversarea soluționării cererilor adresate de persoanele cu handicap instituțiilor publice,** fiind astfel încălcate drepturi ale acestora și create situații de viață inacceptabile, așa cum s-a întâmplat în cazul persoanei cu handicap din județul Hunedoara, care a fost obligat să rămână imobilizat din cauza faptului că cererea sa pentru un fotoliu rulant și o proteză s-a soluționat după aproape 2 ani.

- **Întârzieri în implementarea programului de interes național în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor adulte cu handicap prin înființarea de servicii sociale alternative de tip rezidențial pentru persoanele adulte cu handicap.**

Deși aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1073/2010, acest program nu este implementat, ceea ce afectează dreptul persoanelor cu handicap la ocrotirea sănătății - prevenire, tratament și recuperare și la asistență socială, respectiv la servicii sociale, dar și familiile acestora.

- **Limitarea accesului persoanelor cu handicap în centre rezidențiale publice de recuperare și reabilitare neuropsihică pentru persoanele cu handicap care să corespundă nevoilor acestora,**

Această situație are loc pe fondul existenței unui număr insuficient de centre rezidențiale și a distribuției neuniforme a acestora pe județe, a divergențelor dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului privind decontarea costurilor în centre rezidențiale, precum și a insuficienței preocupări, pe termen lung, a direcțiilor, dar și a Ministerului Muncii de a identifica soluții eficace de rezolvare a acestor dificultăți. La aceste aspecte se adaugă și interpretarea și aplicarea neunitară de către direcțiile de asistență socială și protecția copilului a dispozițiilor legale privind decontarea costurilor în centre rezidențiale.

Și toate acestea se întâmplă în ciuda faptului că, potrivit Legii nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, printre măsurile specifice pe care autoritățile publice au obligația să le ia pentru protecția sănătății fizice și mentale a persoanelor cu handicap, este și aceea de a înființa și de a susține centre de reabilitare specializate pe tipuri de handicap, iar în cazul internării persoanei cu handicap într-un centru din alt județ, obligația de decontare a cheltuielilor revine consiliului județean sau consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București în a cărui/căror rază teritorială își are domiciliul persoana cu handicap, prin direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului.

- **Lipsa intervenției prompte și ferme a Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, prin mijloace administrative sau legislative, pentru soluționarea accesului în centre rezidențiale și stoparea numărului**

mare de procese apărute între direcțiile județene de asistență socială și protecția copilului, în virtutea atribuțiilor sale de îndrumare în aplicarea legislației în domeniul protecției persoanelor cu handicap.

Serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu handicap se află în coordonarea Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, prin Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap, iar îngrijirea într-un centru rezidențial este un serviciu social. În aceste condiții, intervenția acestui minister în problema accesului în centrele rezidențiale este o obligație prevăzută de lege (art. 34 din Legea nr. 448/2010).

- **Disfuncționalități în comunicarea interinstituțională a numeroaselor autorități și instituții publice centrale și locale implicate în protecția drepturilor persoanelor cu handicap:** primării, direcții teritoriale de asistență socială și protecția copilului, consilii locale și județene, case teritoriale de pensii, agenții pentru ocuparea forței de muncă, case teritoriale de pensii.

- Un exemplu elocvent în acest sens este prezentat în fișa de caz nr. 4.

2. Aspecte legislative

Existența unor sincope în funcționarea sistemului de protecție a persoanelor cu handicap, generatoare de probleme, are drept cauză disfuncționalități nu numai de natură administrativă, ci și legislativă, fie că este vorba despre dispoziții legale neclare, lacune legislative ori neconcordanțe între acte normative ori necorelări terminologice.

Fără a ne propune o analiză exhaustivă a legislației în domeniu, în cele ce urmează vor fi prezentate observațiile noastre, așa cum au reieșit din cazuistica instituției Avocatul Poporului.

Constatările noastre au evidențiat următoarele aspecte:

a) Art. 59 alin.1 lit c) din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează obligațiile persoanelor cu handicap, prevede că acestea *trebuie să se prezinte pentru reevaluare, la solicitarea structurilor competente în domeniu, indiferent de termenul de valabilitate al certificatului de încadrare în grad de handicap*, deși **art. 87 alin.1¹** din același act normativ stabilește că *pentru persoanele cu handicap a căror afecțiune a generat deficiențe funcționale și/sau structural-anatomice*

într-un stadiu ireversibil și care nu pot urma programe de recuperare, Comisia de evaluare va stabili un termen permanent a certificatului fără a fi necesară prezentarea acestora la reevaluările periodice.

Apreciem că formula redacțională a art. 59 alin.1 din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, generează interpretări arbitrare, deoarece legiuitorul nu a stabilit în mod clar și fără echivoc **condițiile și împrejurările în care se face reevaluarea persoanelor cu handicap ireversibil**, creând astfel o aparentă contradicție cu prevederile art. 87 alin.1¹ din lege, precum și premisele unor posibile practici defectuoase din partea autorităților competente să aplice această dispoziție legală.

În acest context, apreciem că aparenta contradicție și practicile administrative defectuoase la care ne-am referit ar putea fi evitate prin **introducerea unei precizări privind condițiile și împrejurările care determină reevaluarea persoanelor cu handicap ireversibil.**

b) Deși sursele de finanțare pentru protecția persoanelor cu handicap sunt reglementate prin art. 94 din Legea nr. 448/2006, **nivelul contribuției bugetelor locale ale comunelor, orașelor, municipiilor, județelor, respectiv a bugetului de stat nu este prevăzut în mod expres**, ceea ce constituie o **lacună a legii**, care a permis autorităților locale să adopte atitudinea expusă în cazurile prezentate.

Așa cum am mai menționat, această situație a fost sesizată de instituția Avocatul Poporului încă din anul 2010, în acest sens fiind întocmit și un raport special care, din păcate, a rămas fără ecou.

c) **Lipsa de corelare terminologică a prevederilor Legii nr.448/2006 cu cele ale Legii nr. 263/2010 în problema drepturilor de pensie ale persoanelor cu handicap.**

Astfel, așa cum a fost mai fost arătat, în vreme ce art. 59 din Legea nr. 263/2010 face referire la *“nevăzători”* (*Nevăzătorii beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat ca nevăzător cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare*), în certificatul de încadrare în grad și tip cu handicap emis în condițiile a Legii nr. 448/2006, în baza căruia se acordă pensia pentru nevăzători, și în Legea nr. 448/2006 însăși nu apare termenul de nevăzător. Această situație, așa cum am arătat în capitolul precedent,

a condus la erori în stabilirea pensiei în virtutea stării de nevăzător, erori din cauza cărora au avut de suferit persoanele cu handicap.

d) Anexa privind certificatul de încadrare în grad de handicap din H.G. nr. 430/2008 pentru aprobarea Metodologiei privind organizarea și funcționarea comisiei de evaluare a persoanelor adulte cu handicap este **în neconcordanță cu articolul 35 din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare.**

Astfel, deși potrivit articolului 35 din Legea nr. 448/2006 *persoana cu handicap grav are dreptul, în baza evaluării sociopsihomedicale, la un asistent personal*, în **Anexa privind certificatul de încadrare în grad de handicap**, în dreptul gradului de handicap grav, sunt trecute următoarele precizări: *cu asistent personal; fără asistent personal, cu indemnizație de însoțitor, fără indemnizație de însoțitor*, în loc să fie trecută doar prevederea „cu asistent personal”.

În opinia noastră, această anexă nu se limitează la detalierea legii, ci o completează, adăugând la lege, ceea ce nu este permis. Acest fapt nu este permis potrivit dispozițiilor art. 4 alin. (3) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

e) Impunerea, prin legislația actuală, în speță, prin Ordinul nr. 762/1992/2007 pentru aprobarea criteriilor medico-psihosociale pe baza cărora se stabilește încadrarea în grad de handicap, a unor **criterii care determină tratarea distinctă a handicapului în funcție de momentul dobândirii afecțiunii care generează handicapul.**

Examinând criteriile medico-psihosociale pe baza cărora se stabilește încadrarea în grad de handicap, observăm că în unele situații se face referire la afecțiuni congenitale și sau/precoc, în alte cazuri se utilizează sintagma “indiferent de vârstă”. De pildă, în cazul paraparezelor/paraplegiilor, tetraparezelor/tetraplegiilor, monoparezelor/monoplegiilor - indiferent de etiologie (traumatică, vasculară, infecțioasă, tumorală, degenerativă etc.), se utilizează sintagma “indiferent de vârstă și statut”, în vreme ce la disfuncțiile activității corticale referirea este la epilepsie (malconvulsivant) cu debut precoce (copilărie-adolescență), indiferent de etiologie.

În ceea ce privește afecțiunea tulburări ale dispoziției și prevalent de gândire, aceasta se referă atât la psihoze cu debut precoce (copilărie - adolescență; ex. schizofrenia,

boli afective), cât și la psihoze majore, indiferent de vârstă, la persoane fără venituri. În afecțiunile cronice auditive de cauză diversă: inflamatorie, infecțioasă, toxică, vasculară, heredodegenerativă, traumatică, tumorală sau în cele cronice vestibulare, referirea se face la afecțiunile **congenitale sau dobândite precoce** (copilărie/adolescență).

f) Un alt aspect reținut din analiza prevederilor Ordinul nr. 762/1992/2007 se referă la faptul că o boală nu se poate încadra în prevederile ordinului decât dacă a intervenit dintr-o cauză stabilită de acest act normativ.

Astfel, se creează situația în care, deși au aceeași boală, unele persoane beneficiază de prevederile acestui ordin, deoarece afecțiunea a fost determinată de cauza prevăzută de acest act normativ, iar altele nu pot beneficia, întrucât cauza bolii lor nu este cea menționată în ordin. De pildă, la Cap. 7, Evaluare grad de handicap în afectarea funcțiilor motorii, secțiunea 2 pct. III, lit. b) afecțiuni neurologice, nu sunt avute în vedere toate situațiile de sechele ale accidentelor vasculare cerebrale (AVC), ci numai pe cele cu anumite cauze.

g) Ordinul MMFPS și MSP nr. 762/1992/2007 privind aprobarea criteriilor medicopsihosociale contravine prevederilor Ordinului MMFPS nr. 2298/2012, ale H.G. nr. 430/2008 cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 448/2006, cu modificările și completările ulterioare, întrucât, deși evaluarea persoanelor cu handicap și emiterea certificatului de încadrare în grad și tip de handicap se face în baza criteriilor medicopsihosociale, Ordinul nr. 762/1992/2007 conține doar criterii medicale, nu și criterii psihosociale, deși titlul acestuia act normativ sugerează un alt conținut.

h) Ambiguitatea dispozițiilor art. 2 alin. (2) din Ordinul nr. 468/2009 privind aprobarea Instrucțiunilor pentru aplicarea art. 54 alin. (4) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap a creat divergențe între direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului în ceea ce privește decontarea cheltuielilor pentru îngrijirea unei persoane cu handicap într-un centru rezidențial situat într-o altă unitate administrativ-teritorială decât cea de domiciliu.

Aprecierea cu privire la ambiguitatea acestor dispoziții se întemeiază pe faptul că acestea nu prevăd că decontarea cheltuielilor se face lunar, pentru luna anterioară și numai pentru persoanele cu handicap admise după intrarea în vigoare a acestui ordin.

Textul art. 2 alin. (2) din Ordinul nr. 468/2009 are următorul cuprins:

“Solicitarea conducătorului direcției generale de asistență socială și protecția copilului din unitatea administrativ-teritorială în care persoana cu handicap își are domiciliul, privind admiterea acesteia într-un centru rezidențial public din alt județ decât cel de domiciliu, reprezintă actul administrativ în baza căruia se realizează decontarea cheltuielilor.”

Prevalându-se de această neclaritate, direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului care dețin un centru rezidențial condiționează primirea persoanelor cu handicap din alte unități administrativ-teritoriale, care nu au centre rezidențiale, de decontarea cheltuielilor pentru toate persoanele cu handicap provenite din acele unități administrativ-teritoriale, de la data internării acestora, indiferent dacă internarea s-a făcut înainte de emiterea Ordinului nr. 468/2009.

În legătură cu aceste aspect, precizăm și faptul că direcțiile aplică cu prioritate dispozițiile Ordinului nr. 468/2009 și nu ale art. 33 alin. (3) din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, aprobate prin Hotărârea nr. 268/2007, care prevăd că *“Decontarea cheltuielilor se face lunar pentru luna anterioară.”*

Subliniem faptul că aspectele legislative menționate la punctele b), d), e), și f) au făcut obiectul **Recomandării nr.8 din 14 mai 2013**, pe care Avocatul Poporului a adresat-o atât Consiliului Județean Iași, cât și Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

i) Legea nr.448/2006, prevede la art. 11 alin. (1), lit. a) că *“În vederea asigurării asistenței de recuperare/reabilitare, persoanele cu handicap au dreptul la dispozitive medicale gratuite în ambulatoriu, conform listei și în condițiile prevăzute în Contractul-cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate și a normelor sale de aplicare;”*.

Așa cum se poate observa, textul legal indicat anterior face trimitere la condițiile prevăzute în Contractul-cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate și a normelor sale de aplicare.

Din examinarea **Ordinului nr.423/191/2013 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare în anul 2013 a Contractului - cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate pentru anii 2013 – 2014, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 117/2013 și a Contractului - cadru** observăm că aceste acte normative **nu prevăd un termen de soluționare a solicitărilor de dispozitive medicale gratuite în ambulatoriu.**

Potrivit art. 117 și art. 118 din Contractul – cadru mai sus amintit, pentru **încadrarea în fondul aprobat** pentru acordarea de dispozitive medicale și asigurarea accesului asiguraților la toate categoriile de dispozitive medicale, casele de asigurări de sănătate vor analiza lunar numărul de cereri, respectiv numărul de decizii privind aprobarea procurării/închirierii dispozitivelor medicale emise în luna anterioară, alcătuind, după caz, **liste de prioritate** pentru asigurați, pe categorii de dispozitive medicale.

Criteriile de prioritate, precum și cele pentru soluționarea listelor de prioritate țin cont de data înregistrării cererilor la casa de asigurări de sănătate și de nivelul de urgență.

În același sens sunt și prevederile art. 3, alin. (2) Anexa 33 din Ordinul 423/191/2013.

De regulă, casele de asigurări de sănătate justifică întârzierile în soluționarea cererilor pentru dispozitive medicale în ambulatoriu prin faptul că fondurile alocate cu această destinația nu au fost suficiente.

În aceste condiții, persoanele cu handicap care au nevoie de dispozitive medicale sunt nevoite să aștepte timp îndelungat, uneori ani de zile, până când solicitările lor sunt aprobate de casa de asigurări de sănătate.

V. PROPUNERI

În vederea garantării respectării prevederilor constituționale ale art. 50, potrivit căroră *“Persoanele cu handicap se bucură de protecție specială. Statul asigură realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor, de prevenire și de tratament ale handicapului, în vederea participării efective a persoanelor cu handicap în viața comunității, respectând drepturile și îndatoririle ce revin părinților și tutorilor.”* prin

îmbunătățirea legislației, crearea de bune practici administrative, creșterea calității serviciilor și asigurarea unui sistem eficient de gestionare și plată a prestațiilor sociale destinate persoanelor cu handicap, formulăm următoarele propuneri:

1. **Completarea prevederilor art. 59 alin.1 din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin introducerea unei precizări privind condițiile și împrejurările care determină reevaluarea persoanelor cu handicap ireversibil;**
2. **Modificarea și completarea art. 94 din Legea nr. 448/2006 în sensul stabilirii procentului de contribuție proprie a autorităților administrației publice locale pentru asigurarea sumelor necesare finanțării protecției persoanelor cu handicap grav;**
3. **Introducerea unei terminologii unitare în Legea nr.448/2006 și Legea nr. 263/2010, precum și în alte acte normative, în problema drepturilor persoanelor cu handicap și precizarea semnificației termenilor utilizați, inclusiv a termenului “nevăzător”;**
4. **Modificarea anexei H.G. nr. 430/2008, cu modificările și completările ulterioare, în ceea ce privește modelul de certificat de încadrare în grad de handicap, în concordanță cu prevederile art. 35 din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare;**
5. **Modificarea și completarea Ordinului MMFPS și MSP nr. 762/1992/2007, cu modificările și completările ulterioare, în sensul înscrierii și a criteriilor psihosociale, nu doar a celor medicale, precum și în sensul încadrării persoanelor în grad de handicap în baza deficienței, indiferent de cauza acesteia și de momentul dobândirii afecțiunii care generează handicapul;**

6. **Modificarea și completarea Ordinului nr. 468/2009 privind aprobarea Instrucțiunilor pentru aplicarea art. 54 alin. (4) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, emis de Președintele Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap, în sensul precizării că decontarea cheltuielilor pentru îngrijirea unei persoane cu handicap într-un centru rezidențial situat într-o altă unitate administrativ-teritorială decât cea de domiciliu se face lunar, pentru luna anterioară și numai pentru persoanele cu handicap admise în centru după intrarea în vigoare a acestui ordin;**
7. **Instituirea unor măsuri administrative și legislative de natură să încurajeze respectarea de către autoritățile administrației publice a obligației de a efectua angajări în cazul asistențelor personali ai persoanelor cu handicap grav;**
8. **Adoptarea de urgență a normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 151/2010 privind serviciile specializate integrate de sănătate, educație și sociale adresate persoanelor cu tulburări din spectrul autist și cu tulburări de sănătate mintală asociate;**
9. **Completarea Ordinului nr.423/191/2013 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare în anul 2013 a Contractului - cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate pentru anii 2013 – 2014 și a Contractului - cadru cu dispoziții privind termenul de soluționare a solicitărilor de dispozitive medicale gratuite în ambulatoriu;**
10. **Implementarea programului de interes național în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor adulte cu handicap prin înființarea de servicii sociale alternative de tip rezidențial pentru persoanele adulte cu handicap, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1073/2010;**

11. Luarea unor măsuri legislative și administrative în vederea **respectării către instituțiile publice a dispozițiilor art. 64 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap;**
12. Reglementarea unor **măsuri de eficientizare** a comunicării interinstituționale și a sistemului de evidență centralizată a persoanelor cu handicap, de colectare a informațiilor și de identificare a deficiențelor în implementarea reglementărilor legale în domeniu, în scopul adoptării la timp a celor mai potrivite măsuri pentru eliminarea deficiențelor constatate;
13. Adoptarea unor măsuri în vederea creșterii calității monitorizării, coordonării și controlului activității numeroaselor autorități publice centrale și locale implicate în acordarea drepturilor persoanelor cu handicap: primării, direcții teritoriale de asistență socială și protecția copilului, consilii locale și județene, case teritoriale de pensii, agenții pentru ocuparea forței de muncă, case teritoriale de asigurări de sănătate și altele.

ANEXĂ:

Fișe de caz

Fișa de caz nr.1

I. D., cu domiciliul în București, în calitate de tutore al fratelui său, I. M. T., persoană cu handicap și pusă sub interdicție judecătorească, cu domiciliul în București, a reclamat că nu îl poate interna pe fratele său într-un centru rezidențial care să corespundă nevoilor acestuia pentru că în sectorul 6 nu există un astfel de centru, iar Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6 refuză să-i acorde sprijinul pentru internarea fratelui său într-un centru din alt județ, motivând că nu-și poate asuma cheltuielile ocazionate cu întreținerea și îngrijirea acestuia într-un centru rezidențial situat în afara sectorului 6.

Având în vedere gravitatea situației reclamate, instituția Avocatul Poporului a sesizat conducerea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6 a motivat imposibilitatea de a-și asuma plata costurilor pentru îngrijirea persoanelor adulte cu handicap care au domiciliul în sectorul 6, în centre rezidențiale din subordinea altor direcții de asistență socială și protecția copilului, întrucât în bugetul său pentru anul 2012 nu au fost prevăzute sume pentru achitarea acestor costuri.

Față de răspunsul primit, instituția Avocatul Poporului a efectuat o anchetă proprie la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6.

În urma anchetei efectuate, s-a constatat că această instituție publică nu a identificat nicio soluție concretă în cazul în discuție. Astfel, a fost solicitat sprijinul DGASPC Ilfov și DGASPC Călărași, în vederea internării persoanei cu handicap într-un centru rezidențial public adecvat nevoilor acestuia, în baza unui protocol nominal, fără ca direcția în cauză să poată preciza când se va finaliza acest demers și cu ce rezultat.

Pentru proiectul Centrul de Recuperare și Reabilitare pentru Persoane cu Handicap Neuropsihic „Uverturii”, inițiat de Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6, nu a putut fi precizat termenul de finalizare.

Având în vedere concluziile care s-au desprins din efectuarea anchetei proprii la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6, Avocatul Poporului a emis Recomandarea nr.21 din 5 iunie 2012 privind respectarea dispozițiilor constituționale și legale referitoare la protecția persoanei cu handicap, adresată directorului executiv al Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6.

O constatare majoră care a reieșit din demersurile efectuate este că, în practică, direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului care dispun de centre rezidențiale condiționează primirea de noi cazuri, în centrele lor, de la alte direcții județene sau ale sectoarelor municipiului București, de achitarea de către direcțiile solicitante a datoriilor anterioare constând în costurile pentru întreținerea tuturor beneficiarilor trimiși anterior și pentru toată perioada de internare, indiferent de data internării. Aceasta înseamnă o sumă enormă de bani, pe care direcțiile județene sau de sector solicitante nu le pot plăti sau nu consideră că au obligația să le plătească. Această situație a generat multe procese între direcțiile de asistență socială și protecția copilului, cu soluții diferite.

Și toate acestea s-au petrecut ca urmare a interpretării și aplicării diferite a dispozițiilor legale privind obligația de decontare a acestor costuri (Ordinul nr. 468/2009).

Fiind o problemă de dimensiuni naționale, instituția Avocatul Poporului a sesizat și Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap din cadrul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, având în vedere atribuțiile sale de a asigura monitorizarea și controlul respectării drepturilor persoanelor cu handicap. În acest context, instituția Avocatul Poporului a cerut date privind situația centrelor rezidențiale la nivel național, precum și punctul de vedere privind cauzele dificultăților cu care se confruntă persoanele cu handicap care solicită îngrijire în centre rezidențiale și măsura în care actuala legislație răspunde nevoilor specifice, reale, ale persoanelor cu handicap de a fi îngrijite în centre rezidențiale.

Nu în ultimul rând, a fost ridicată și problema decontării costurilor pentru îngrijirea persoanelor adulte cu handicap în centre rezidențiale publice din subordinea altor direcții de asistență socială și protecția copilului.

Din răspunsul comunicat de Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap din cadrul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, a reieșit că persoanele cu handicap mintal/psihic și/sau asociat reprezintă ponderea cea mai mare în cadrul centrelor

rezidențiale (83,94%) și că distribuția acestor centre este neuniformă pe județe, existând județe fără astfel de centre și județe cu centre cu capacitate foarte mare.

Prin Programul PHARE, au fost restructurate 36 de instituții rezidențiale, iar prin împrumuturi de la Banca Mondială a fost finanțată înființarea de locuințe protejate și centre rezidențiale pentru persoanele cu handicap psihic și mintal.

De asemenea, a fost menționată Strategia națională pentru protecția, integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap în perioada 2006 – 2013 – “Șanse egale pentru persoanele cu handicap – către o societate fără discriminări”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1175/2005 și Hotărârea Guvernului nr. 1073/2010 privind aprobarea programului de interes național în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor adulte cu handicap prin înființarea de servicii sociale alternative de tip rezidențial pentru persoanele adulte cu handicap. Pentru implementarea prevederilor acestei a doua hotărâri au fost derulate două proceduri de selecție a proiectelor depuse, în urma cărora niciun proiect nu a fost declarat corespunzător din punct de vedere al eligibilității.

În opinia conducerii direcției din cadrul ministerului, ratificarea de către România, prin Legea nr.221/2010 a Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007, deschide perspectiva modificării actelor normative naționale care privesc persoanele cu dizabilități/handicap.

Pe de altă parte, a menționat că principala problemă identificată este finanțarea deficitară a sistemului de asistență socială și a sistemului de asigurări de sănătate, procedurile de recuperare, reabilitare și tratament fiind mari consumatoare de resurse materiale.

Fișa de caz nr.2

R. S., persoană cu handicap grav cu asistent personal, cu domiciliul în Brăila, a reclamat Consiliul Local Brăila - Direcția de Asistență Socială pentru faptul că, în mod incorect, a determinat-o să accepte indemnizația lunară pentru persoana cu handicap, în locul asistentului personal angajat cu contract de muncă din anul 1994, motivându-i-se că

fondurile pentru plata salariilor asistenților personali sunt asigurate din bugetul local, iar cele alocate nu pot asigura plata salariilor pe întregul an bugetar.

Față de conținutul petiției și de actele atașate și luând în considerare că acest caz nu a fost singular, instituția Avocatul Poporului a sesizat nu numai autoritatea locală, ci și Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Handicap din Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale.

Această din urmă instituție publică a confirmat existența unui număr mare de astfel de cazuri, apărute după intrarea în vigoare a Ordonanței de urgență nr. 84/2010, ca urmare a aplicării eronate (retroactive) a prevederilor acestei ordonanțe de către primării.

Din păcate, cazul în discuție nu a putut fi soluționat prin mediere și nici pe cale judecătorească, deoarece persoana cu handicap, de teama pierderii prestației sociale, a acceptat să renunțe la asistentul personal înainte de a se adresa instituției Avocatul Poporului.

Fișa de caz nr.3

O. V. din județul Vaslui a sesizat unele aspecte privind prevederile Ordinului nr. 1992/2007 pentru aprobarea criteriilor medico-psihosociale pe baza cărora se stabilește încadrarea în grad de handicap. Mai precis, sesizarea primită s-a referit la tratarea distinctă a handicapului în funcție de momentul dobândirii afecțiunii care generează handicapul (congenitală, precoce și indiferent de vârstă), ceea ce, în opinia autorului sesizării, ar crea o discriminare între persoanele cu handicap.

Instituția Avocatul Poporului a cerut Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice punctul de vedere asupra situației sesizate de petent.

În răspunsul comunicat instituției Avocatul Poporului, această instituție publică a explicat că la stabilirea criteriilor prevăzute de ordinul mai sus menționat s-a avut în vedere Clasificarea Internațională a Funcționării, Dizabilității și Sănătății, adoptată de către O.M.S. în anul 2001.

Pe de altă parte, a precizat din nou că în contextul ratificării de către România, prin Legea nr.221/2010, a Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007,

modificarea acestor criterii va fi posibilă de îndată ce va fi adoptată legislația corespunzătoare.

Fișa de caz nr.4

În contextul sesizării din oficiu în baza unui articol apărut în cotidianul „Ceahlăul” din Piatra Neamț, Biroul Teritorial Bacău al instituției Avocatul Poporului a efectuat o anchetă proprie la Casa Județeană de Pensii Neamț. Obiectul acestei anchete a fost anularea deciziilor de pensie pentru limită de vârstă în cazul mai multor nevăzători cu grad de handicap accentuat, de către casa teritorială de pensii, în urma controlului făcut de Serviciul control prestații din cadrul Casei Naționale de Pensii Publice și a dispozițiilor date în urma acestui control. Este vorba de acele pensii acordate în temeiul art. 59 din legea nr. 263/2010 care prevede că *Nevăzătorii beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat ca nevăzător cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare.*

Consecința anulării deciziilor privind acordarea pensiei pentru limită de vârstă a fost reluarea în plată a pensiei de invaliditate și darea în debit pentru pensia pentru limită de vârstă încasată necuvenit. Motivarea Serviciului de control al Casei Naționale de Pensii Publice a fost că starea de nevăzător există numai în cazul gradului grav de handicap (gradul I), nu și în cazul gradului de handicap accentuat (gradul II), cum eronat a apreciat Casa Județeană de Pensii Neamț.

Biroul Teritorial Bacău a considerat că măsurile dispuse de Casa Națională de Pensii sunt nejustificate argumentând că norma legală privind acordarea pensiei pentru limită de vârstă nevăzătorilor, în vigoare la data pensionării persoanelor vizate de control (art. 47 alin. (2) din Legea nr. 19/2000, preluat întocmai de legea în vigoare, Legea nr.263/2010, la art.59) nu distinge între asigurații nevăzători în funcție de gradul de handicap. Or, unde legea nu distinge, nici noi nu trebuie să distingem, fiind aplicabilă regula potrivit căreia „Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus”. În acest sens au fost și precizările Direcției generale de asistență socială Bacău către casa teritorială de pensii. În aceste condiții, Biroul Teritorial Bacău a propus extinderea cercetării la nivel național.

Din analiza dispozițiilor Legii nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, s-a constatat că termenul de „nevăzător” nu este utilizat. Aceeași constatare a fost făcută și cu ocazia verificării prevederilor Ordinului nr. 762 din 31 august

2007 pentru aprobarea criteriilor medico-psihosociale pe baza cărora se stabilește încadrarea în grad de handicap (în Capitolul 2: Funcțiile senzoriale: I. Evaluarea gradului de handicap în evaluarea funcțiilor vederii se precizează că persoanele cu handicap grav au dificultăți majore de orientare în spațiu și pot desfășura activități lucrative).

În schimb, art. 59 din Legea nr. 263/2010 operează cu termenul de nevăzător, „Nevăzătorii beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat ca nevăzător cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare.”

Cu alte cuvinte, terminologia utilizată în reglementările privind pensia este diferită de cea utilizată în reglementările privind handicapul și din cauza acestei lipse de corelare terminologică apar interpretări care afectează drepturile unor persoane cu handicap pensionate, cum este și cazul instrumentat de Biroul Teritorial Bacău. Consecința a fost dramatică pentru pensionarii aflați în această situație, ei fiind obligați, fără a avea vreo vină, să restituie sume foarte mari cu titlu de pensie încasată necuvenit.

În acest context, s-a apreciat că prioritară este clarificarea terminologică, scop în care a fost sesizat Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, atât pentru că este emitentul Ordinului nr.762/2007 alături de Ministerul Sănătății, cât și pentru că în cadrul acestui minister funcționează departamentul de specialitate - Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Handicap (fosta autoritate națională pentru protecția persoanelor cu handicap).

Direcția Generală Protecția Persoanelor cu Handicap din cadrul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale a comunicat că numai persoanele încadrate în gradul grav de handicap pentru afecțiuni oftalmologice sunt considerate persoane nevăzătoare, iar prevederile art. 59 din Legea nr.263/2010 se pot aplica numai acestor persoane. De asemenea, a precizat că, pentru a preveni situații de genul celei în discuție, Comisia Superioară de Expertiză Medicală a Persoanelor cu Handicap – Adulți a emis instrucțiuni metodologice de aplicare a prevederilor art.47 din Legea nr.19/2000, preluate întocmai de legea în vigoare, Legea nr.263/2010, la art.59.

Cazul instrumentat de Biroul Teritorial Bacău nu este singular, numeroase situații de acest fel existând și în alte județe, de pildă, în județul Brașov, Dolj, Iași.

Față de gravitatea și amploarea situației mai sus expuse, prin Legea nr. 136/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 84/2010 pentru modificarea și

completarea Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, debitele stabilite în baza deciziilor de anulare emise de Comisia superioară de evaluare a persoanelor adulte cu handicap se constituie numai pentru perioada ulterioară emiterii deciziilor de anulare, Până la data reevaluării efectuate de Comisia superioară de evaluare a persoanelor adulte cu handicap, executarea debitelor se suspendă.

Fișa de caz nr.5

Urmare a unui reportaj prezentat la postul de televiziune Pro Tv București, din 11 februarie 2013, cu privire la situația unei tinere mame cu handicap grav, care a dat naștere acum 4 luni unui copil, tânără care a rămas fără posibilitatea de a avea însoțitor, deși conform certificatului de handicap grav ar fi necesitat acest sprijin, instituția Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu și a dispus efectuarea unei anchete la Consiliul județean Iași și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Iași de către Biroul Teritorial Iași, în vederea identificării cauzelor care au condus la încălcarea prevederilor Ordinului Ministrului Muncii, Familiei și Egalității de Șanse nr. 762/2007 pentru aprobarea criteriilor medico-psiho-sociale și ale Legii nr. 448/2006, cu modificările și completările ulterioare și a clarificării unor aspecte care privesc modalitatea de aplicare a dispozițiilor legale privind încadrarea în grad de handicap și practica neunitară la nivel de direcții.

Ancheta a pus în evidență o serie de aspecte care privesc atât legislația în domeniul protecției persoanelor cu handicap, cât practica administrativă. Astfel:

1. Anexa privind certificatul de încadrare în grad de handicap din H.G. nr. 430/2008 pentru aprobarea Metodologiei privind organizarea și funcționarea comisiei de evaluare a persoanelor adulte cu handicap este în neconcordanță cu articolul 35 din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, deși potrivit articolul 35 din Legea nr. 448/2006 *persoana cu handicap grav are dreptul, în baza evaluării sociopsihomedicale, la un asistent personal*, în Anexa privind certificatul de încadrare în grad de handicap, în dreptul gradului de handicap grav, sunt trecute următoarele precizări: *cu asistent personal; fără asistent personal, cu indemnizație de însoțitor, fără indemnizație de însoțitor*, în loc să fie trecută doar prevederea „cu asistent personal”.

2. Ordinul MMFPS și MSP nr. 762/1992/2007 privind aprobarea criteriilor medicopsihosociale contravine prevederilor Ordinului MMFPS nr. 2298/2012, ale H.G. nr.

430/2008 cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 448/2006, cu modificările și completările ulterioare, întrucât, deși evaluarea persoanelor cu handicap și emiterea certificatului de încadrare în grad și tip de handicap se face în baza criteriilor medicopsihosociale, Ordinul nr. 762/1992/2007 conține doar criterii medicale, nu și criterii psihosociale, deși titlul acestuia act normativ sugerează un alt conținut.

Un alt aspect reținut din analiza prevederilor ordinului anterior menționat se referă la faptul că o boală nu se poate încadra în prevederile ordinului decât dacă a intervenit dintr-o cauză stabilită de acest act normativ. Astfel, se creează situația în care, deși au aceeași boală, unele persoane beneficiază de prevederile acestui ordin, deoarece afecțiunea a fost determinată de cauza prevăzută de acest act normativ, iar altele nu pot beneficia, întrucât cauza bolii lor nu este cea menționată în ordin.

3. Prevederile art. 35, ale art. 37 alin. (3), ale art. 40 alin.(1) și ale art. 44 alin. (1) lit. a din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, instituie obligația autorității administrației publice de a angaja asistentul personal al persoanei cu handicap grav.

Cu toate acestea, prin practici administrative defectuoase, autoritățile administrației publice determină persoanele cu handicap grav și asistent personal să opteze pentru indemnizație în locul angajării unui asistent personal cu contract individual de muncă, deși dreptul de opțiune aparține exclusiv persoanei cu handicap. Mai mult, la art. 37 alin. (2) și (3) din Legea nr. 448/2006 sunt reglementate expres și limitativ situațiile în care persoanei cu handicap grav i se acordă indemnizație în locul asistentului personal (sau găzduirea într-un centru de tip respiro), indiferent de opțiune, și anume atunci când, pe perioada absenței temporare a asistentului personal, angajatorul nu poate asigura un înlocuitor al acestuia.

4. Art. 59 alin.1 lit c) din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează obligațiile persoanelor cu handicap, prevede că *acestea trebuie să se prezinte pentru reevaluare, la solicitarea structurilor competente în domeniu, indiferent de termenul de valabilitate al certificatului de încadrare în grad de handicap*, deși art. 87 alin.1¹ din același act normativ stabilește că *pentru persoanele cu handicap a căror afecțiune a generat deficiențe funcționale și/sau structural-anatomice într-un stadiu ireversibil și care nu pot urma programe de recuperare, Comisia de evaluare va*

stabili un termen permanent a certificatului fără a fi necesară prezentarea acestora la reevaluările periodice.

Cu privire la aspectele mai sus prezentate, Avocatul Poporului a emis recomandări către Consiliul Județean Iași, în exercitarea atribuțiilor de organizare și conducere a serviciilor publice județene, cu privire la respectarea de către DGASPC Iași a prevederilor art. 35 și ale prevederilor art. 87 alin.1¹ din Legea nr. 448/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, respectiv, către Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

Fișa de caz nr.6

H. G. cu domiciliul în județul Maramureș, s-a adresat instituției Avocatul Poporului cu solicitarea de a fi sprijinit în găsirea unui loc de muncă, deoarece nu reușește să se angajeze, potrivit calificărilor sale, din cauza dizabilităților, ceea ce contravine principiului egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, statuat în Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată.

Instituția Avocatul Poporului s-a adresat conducerii Agenției Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă Maramureș cu rugămintea de a i comunica situația petentului astfel cum rezultă din evidențele sale, precum și posibilitățile legale și modalitățile concrete în care îl poate sprijini.

Urmare a acestui demers, conducerea Agenției Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă Maramureș ne-a informat că petentul, în urma invitației trimise, s-a prezentat la punctul de lucru Borșa pentru consiliere profesională în vederea găsirii unui loc de muncă, urmând să aibă loc și alte astfel de ședințe.

De asemenea, instituția Avocatul Poporului a fost informată că petentului i s-a acordat în repetate rânduri sprijin pentru găsirea unui loc de muncă, potrivit calificărilor sale, însă de fiecare dată a fost refuzat de angajator pe motive nerezabile.

Fișa de caz nr.7

Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu cu privire la tergiversarea aprobării normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 151/2010 privind serviciile specializate

integrate de sănătate, educație și sociale adresate persoanelor cu tulburări din spectrul autist și cu tulburări de sănătate mintală asociate.

Potrivit art. 9 din Legea nr. 151/2010 privind serviciile specializate integrate de sănătate, educație și sociale adresate persoanelor cu tulburări din spectrul autist și cu tulburări de sănătate mintală asociate, în termen de 90 de zile de la data publicării acestei legi, Ministerul Sănătății și Casa Națională de Asigurări de Sănătate, cu consultarea Colegiului Medicilor din România și a Colegiului Psihologilor din România, aveau obligația de a elabora normele metodologice de aplicare a legii, prin ordin comun. Legea nr. 151/2010 a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2011, însă normele metodologice nu au fost aprobate în termenul prevăzut de lege.

Considerând că această situație afectează grav identificarea precoce, tratamentul, recuperarea și ameliorarea calității vieții și funcționării sociale a persoanelor diagnosticate cu tulburări din spectrul autist și cu tulburări de sănătate mintală asociate, Avocatul Poporului a solicitat clarificări Ministerului Sănătății și Casei Naționale de Asigurări de Sănătate.

Din corespondența purtată cu cele două instituții publice, a reieșit existența unor diferențe de opinie între acestea în ceea ce privește proiectul normelor de aplicare a Legii nr.151/2010, precum și faptul că însăși legea, în forma sa actuală, nu poate fi aplicată din cauza unor neconcordanțe de natură juridică, fiind necesară modificarea și completarea sa înainte de adoptarea normelor de aplicare.

În acest context, Avocatul Poporului a sesizat Primul – Ministru și a emis o recomandare, în luna mai 2012, prin care a cerut Ministrului Sănătății și Președintelui Casei Naționale de Asigurări de Sănătate luarea măsurilor necesare pentru emiterea Ordinului comun pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 151/2010 privind serviciile specializate integrate de sănătate, educație și sociale adresate persoanelor cu tulburări din spectrul autist și cu tulburări de sănătate mintală asociate, în care să se precizeze în mod clar sursa de finanțare pentru aceste servicii medicale.

Urmare a recomandării emise, Ministerul Sănătății a informat instituția Avocatul Poporului că proiectul legislativ pentru modificarea și completarea Legii nr. 151/2010 se afla în dezbaterile Parlamentului. Însă, din consultarea paginilor oficiale ale celor două Camere ale Parlamentului, a reieșit că această inițiativă legislativă a fost respinsă.

Astfel, în momentul de față, Legea nr. 151/2010 nu a fost modificată și completată și nici normele de aplicare a acesteia nu au fost adoptate.

Fișa de caz nr.8

Domnul G.C. ne-a sesizat faptul că, deși a cerut Primăriei Municipiului Buzău, de aproape 10 ori cu aceeași petiție, nu i s-au comunicat informațiile de interes public solicitate, în condițiile Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, mai precis, datele la care au intrat în vigoare actualele contracte cu firmele de maxi taxi din municipiul Buzău.

Totodată, petentul a reclamat și faptul că reprezentanții Primăriei municipiului Buzău nu respectă prevederile art. 64 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap care impun adaptarea tuturor vehiculelor de transport în comun până la data de 31.12.2010 și nici prevederile referitoare la afișarea în stațiile de transport public a orelor de trecere prin stații a mijloacelor de transport în comun, în ciuda demersurilor întreprinse de Biroul Teritorial Ploiești, încă din anul 2012, la solicitarea aceluiași petent.

Urmare a demersurilor întreprinse de Biroul teritorial Ploiești, Primăria municipiului Buzău i-a comunicat că transportul de călători, pe bază de grafic, în municipiul Buzău este efectuat de societatea comercială T.B. S.A., cu autobuze și de 54 de operatori privați, cu microbuze. Contractele de atribuire a serviciului public de transport se află în derulare până la organizarea unei noi licitații de către Consiliul local al municipiului Buzău.

Referitor la transportul persoanelor cu handicap locomotor, instituția publică sesizată a precizat că acesta este asigurat de cele 30 de autobuze ale S.C. Trans Bus S.A., repartizate pe toate traseele din municipiu. Operatorii de transport care dețin microbuze sunt obligați să transporte această categorie de populație în condițiile existente ale fiecărui autovehicul.

Pentru clarificarea tuturor aspectelor semnalate de petent și având în vedere răspunsul formulat către instituția noastră de către Primăria municipiului Buzău, în data de 29.04.2013, experții Biroului Teritorial Ploiești au efectuat o anchetă la această primărie.

Ca urmare a anchetei efectuate și a verificării tuturor documentelor relevante cu privire la aspectele sesizate de petent, au rezultat următoarele:

Durata acestor atribuiri de traseu aferente transportului public – maxi-taxi- este cuprinsă între anul 2000 (potrivit H.C.L. nr. 49/18.04.2000) și până la data organizării unei noi licitații publice (reglementarea atribuirii traseelor stabilindu-se prin H.C.L.), interval în care operatorii privați sunt autorizați trimestrial.

La data efectuării anchetei, reprezentantul Primăriei municipiului Buzău a menționat că nu există un proiect de hotărâre cu privire la reglementarea atribuirii traseelor publice către operatorii privați –maxi-taxi, dar că se are în vedere un asemenea proiect în cursul anului 2013.

Cu privire la respectarea dispozițiilor art. 64 din Legea nr. 448/2006 care impun adaptarea tuturor vehiculelor de transport comun până la data de 31.12.2010, s-a constatat că mijloacele de transport public local - maxi taxi - nu îndeplinesc aceste cerințe legale. Legat de acest aspect, reprezentantul Primăriei municipiului Buzău a specificat că aceste mijloace de transport nu pot fi adaptate din punct de vedere tehnic, sens în care a emis notificări datate din 02.02.2011, către operatorii privați cu privire la obligativitatea de a asigura locuri pentru dispozitivele de mers și ajutor pentru urcarea și coborârea în/din autovehicul începând cu data de 01.01.2011.

În ceea ce privește afișarea în stațiile de oprire a mijloacelor de transport public – maxi-taxi, reprezentanții Primăriei Municipiului Buzău au menționat că nu există afișate orele de trecere a mijloacelor de transport public maxi-taxi în stațiile aferente, fiind postate pe site-ul și la avizierul instituției.

În vederea respectării dispozițiilor art. 64 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, în cursul anului 2013, primarul municipiului Buzău a informat reprezentanții Biroului Teritorial Ploiești că are în vedere promovarea unui proiect de hotărâre a consiliului local privind concesionarea serviciului public de transport public local de călători din municipiu și includerea în caietul de sarcini a drept condiție obligatorie adaptarea mijloacelor de transport public local pentru persoanele cu handicap (inclusiv mijloacele de transport maxi-taxi).

Fișa de caz nr.9

I. D. din județul Hunedoara, a sesizat instituția Avocatul Poporului cu privire la tergiversarea soluționării cererii pentru un fotoliu rulant și o proteză pentru piciorul stâng,

adresată în anul 2011 Casei Județene de Asigurări de Sănătate Hunedoara. Aceste dispozitive medicale au fost cerute pentru soțul său, persoană cu handicap gradul I, căruia i-a fost amputat piciorul stâng.

Instituția Avocatul Poporului a sesizat conducerea Casei Județene de Asigurări de Sănătate Hunedoara, având în vedere că, potrivit Legii nr.448/2006, art. 11 alin. (1), lit. a), *“În vederea asigurării asistenței de recuperare/reabilitare, persoanele cu handicap au dreptul la dispozitive medicale gratuite în ambulatoriu, conform listei și în condițiile prevăzute în Contractul-cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate și a normelor sale de aplicare;”*.

Urmare a acestui demers, după o așteptare de aproape doi ani, dosarul persoanei cu handicap a fost aprobat, fiindu-i acordate cele două dispozitive medicale ale căror prețuri vor fi suportate de Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Hunedoara.

De regulă, casele de asigurări de sănătate justifică întârzierile prin faptul că fondurile alocate pentru dispozitivele medicale gratuite în ambulatoriu nu au fost suficiente.

Așa cum se poate observa, textul legal indicat anterior nu prevede un termen de soluționare a solicitărilor de dispozitive medicale gratuite în ambulatoriu.

De asemenea, nici Ordinul nr.423/191/2013 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare în anul 2013 a Contractului - cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate pentru anii 2013 – 2014 nu prevede un asemenea termen.